

Meerjarenplan BOM 2017-2020

Advies op hoofdlijnen

1. Inleiding

Met het voorliggende briefadvies reflecteert BrabantAdvies/SER Brabant op het inmiddels door het College van GS vaststelde Meerjarenplan BOM 2017-2020. In de aanloop naar dit advies is hier in het afgelopen najaar een tweetal keren verkennend over gesproken in de SER. In oktober was er een eerste inhoudelijke bespreking over de ‘houtschoolschets’ en in november werd een werkbezoek gebracht aan de BOM, waar de plannen zijn toegelicht door directeur dr. J. (Jan) Pelle.

Onderstaand geven wij in het kort ons oordeel over de hoofdlijnen van het meerjarenplan. Ingegaan wordt met name op de rendementsvraag – de verhouding tussen de gestelde doelen in relatie tot de kosten van de BOM (outcome vs. income) – en de relevantie van de inzet van de BOM voor economie en maatschappij. Vervolgens wordt aangegeven waar wij nog ruimte zien voor verbetering, ook vanuit het ontwikkelingsperspectief op wat langere termijn. Deze punten zijn tijdens de bespreking met de SER-leden naar voren gekomen als relevante thema’s voor dit briefadvies.

2. Beoordeling

De BOM is dé economische speerpunt organisatie van de Provincie Noord-Brabant. Daarmee is dit instituut van groot belang voor de Brabantse groeiambities en de uitvoering van het regionaal economisch beleid in Brabant. Voor het beoordelen van het Meerjarenplan heeft SER Brabant met name naar de volgende criteria gekeken:

- Is sprake van een ‘smart plan’ (hoofdtaken, doelstellingen, doelgroepen e.d.).
- Verhouding tussen de kosten en de resultaten (rendement, effectiviteit).
- Inzet op maatschappelijk rendement.
- Aandacht voor integrale bedrijfsvoering.

Meer in algemene zin kan worden opgemerkt dat er in vergelijking met de ‘houtschoolschets’ zowel inhoudelijk als qua leesbaarheid aanmerkelijke verbeterlagen zijn aangebracht. Het voorliggende meerjarenplan kan naar ons oordeel de toets der kritiek zeker doorstaan.

1) Voldoende smart plan

Er is naar ons oordeel sprake van een voldoende 'smart' meerjarenplan, waarbij kan worden verwezen naar de volgende observaties:

- Een heldere uitwerking van de vernieuwde, 4-ledige taakopdracht van de BOM
- Duidelijk een consistent onderscheid van drie doelgroepen (Brabantse innovatie ecosysteem, Brabantse bedrijven, buitenlandse bedrijven)
- Formulering van concrete, meetbare doelstellingen (directe economische impact, strategische economische impact, maatschappelijke impact, financiële impact)

2) Effectiviteit, rendement

De BOM staat voor jaarlijks ca. € 4 mln. in de provinciale boeken, dat is uiteraard exclusief 'capital' en de BOM-fondsen. Maar alles meegerekend gaat er veel maatschappelijk geld om in de BOM en dat moet worden afgezet tegen de (directe) economische en maatschappelijke impact voor de komende jaren zoals in het plan vermeld:

- 6.5000 nieuwe banen bij bedrijven in de BOM-portfolio.
- 20% per jaar gemiddelde omzetgroei van bedrijven in de BOM-portfolio.
- 60% van alle portfolio bedrijven draagt bij aan één of meer van de maatschappelijke opgaven
- € 750 mln. geïnvesteerd vermogen in de bedrijven in de BOM-portfolio.

De BOM intensificeert voor 2017-2020 sterk de outcome van de afgelopen jaren. Het Jaarverslag 2015 zegt daarover het volgende:

	2015	2014
Aantal gecreëerde banen inclusief behoud	3.556	2.924
Geïnvesteerd en gecommitteerd vermogen in €	150 miljoen	99 miljoen
Aangetrokken kapitaal buitenlandse bedrijven in €	118 miljoen	154 miljoen
Multiplier BOM-fondsen*	>5	>5
Aantal bedrijven waar BOM betrokkenheid bij heeft	477	481
Resultaat BOM (na aandeel derden)	9,9 miljoen	3,7 miljoen

*) Een multiplier van 5 houdt in dat voor elke euro die de BOM investeert nog eens €4 vanuit de markt beschikbaar komt voor investeringen in de Brabantse economie.

In vergelijking met de resultaten van de afgelopen jaren wordt in het Meerjarenplan 2017-2070 dus een stevige extra impuls gegeven. Dit rechtvaardigt naar het oordeel van SER Brabant in algemene zin de inzet van de provinciale middeleninzet voor de BOM.

3) Inzet op maatschappelijk rendement

Het maatschappelijk rendement was een belangrijk onderwerp tijdens de verkennende besprekingen in SER-verband. Wij stellen nu vast dat door de BOM, in vergelijking met de 'houtschoolschets', op dit punt aanmerkelijke verbeterlagen zijn aangebracht:

- Er worden (gepositioneerd naar fase) 12 maatschappelijke ontwikkelthema's opgevoerd (smart data, smart food, circular food, food & Health, circulaire economie, aerospace MRO, smart mobility, nieuwe energie, smart industry & services, verwaarding groene grondstoffen, fotonica, smart health).
- Expliciet wordt in het Meerjarenplan aangegeven dat de focus ligt op bedrijven die een positieve bijdrage leveren aan Brabantse maatschappelijke opgaven zoals gezond ouder worden, duurzame energie, duurzame agrofood ketens en slimme mobiliteit.
- 60% van alle BOM-portfolio bedrijven draagt bij aan één of meer van deze maatschappelijke opgaven.
- In het Meerjarenplan wordt tevens expliciet aangegeven dat met de 400 portfolio bedrijven afspraken worden gemaakt over hun bedrijfsvoering, bijvoorbeeld t.a.v. CO2-uitstoot, en hun bijdrage aan het Brabantse ecosysteem.
- De BOM afficheert zich als "...een groeiversneller met oog voor profit, people en planet."

4) Aandacht voor integrale bedrijfsvoering

De BOM wil de komende vier jaar de transitie maken naar integraal werken: van verschillende afdelingen met een eigen portfolio en dienstenpakket, zoals dat in de afgelopen decennia het geval was, naar één klantenportfolio en dienstenpakket voor de hele BOM.

Naar ons oordeel is dit een belangrijke en noodzakelijke ontwikkeling. De BOM wil meer integraal gaan werken vanuit een resource-benadering en hanteert daarbij de 'schijf van 5' (kennis, talent, faciliteiten, markt, kapitaal). Het succesvol integraal toepassen daarvan vraagt een nauw samenspel met partners. Een prima opmaat voor een verbrede inzet van de BOM op wat langere termijn (zie verder hieronder).

3. Ruimte voor verbetering

In de visie van SER Brabant is er ruimte voor verbeterlagen in de inzet van de BOM, met name kijkend naar de opgaven in meer lange termijnperspectief. Wij formuleren de volgende aandachtspunten:

- a. Verbrede inzet van de BOM (arbeidsmarkt, lokale initiatieven)
- b. BOM en het brede MKB
- c. BOM en de regio
- d. BOM en bedrijventerreinen (herstructurering)

a. Verbrede inzet van de BOM

De SER wijst in dit verband op een tweetal serieuze aandachtsgebieden die in het huidige Meerjarenplan c.q. de huidige opdrachtverlening van de provincie onvoldoende aandacht lijken te krijgen, namelijk de arbeidsmarkt en het nieuwe innovatielandschap.

Ten eerste het samenspel in de driehoek economie – arbeidsmarkt – onderwijs, dat komende jaren veel prioriteit vraagt. Denk aan ontwikkelingen als digitalisering en robotisering die grote impact hebben op vrijwel alle sectoren van de economie. De daarmee gepaard gaande krimp en groei van sectoren vraagt om een sterk gecoördineerde aanpak op regionaal en provinciaal niveau. Het actuele beeld is echter dat economie en arbeidsmarkt nog erg gescheiden werelden zijn. De BOM zou als provinciale speerpuntorganisatie op dit punt een ruimer mandaat moeten krijgen. De SER adviseert de Provincie om na te gaan of en hoe de BOM en Pact Brabant, het platform voor de actoren op het gebied van arbeidsmarkt & onderwijs, wat sterker en structureler aan elkaar gekoppeld kunnen worden omwille van een sterker integrale aanpak.

Ten tweede zal in onze visie het (regionale) innovatielandschap komende jaren steeds sterker gebaseerd zijn op de zgn. ‘quadruple helix’. Dat betekent meer aandacht voor sociale innovatie en sterker verbindingen met lokale initiatieven en de burger (inwoner, eindgebruiker, consument).¹ Op een aantal terreinen zien we al gebeuren dat producenten van toptechnologie en eindgebruikers elkaar opzoeken, bijvoorbeeld bij de zorginnovaties of de energietransitie. Voor het provinciaal beleid, en dus ook voor de opdrachtverlening aan de BOM, zal dat naar ons oordeel op termijn tot aanpassingen moeten gaan leiden. De focus verschuift van de ‘top’ naar de ‘breedte’. De SER adviseert de Provincie nader te onderzoeken of, en zo ja, hoe dit de komende jaren tot aanpassingen zou moeten leiden.

b. BOM en het brede MKB

De BOM heeft in het veld het hardnekkige imago niets te doen voor het ‘gewone’ MKB. Deels is dat te objectiveren vanwege de uitgangspunten van het actuele provinciale beleid, waarbij wordt ingezet op de koploperbedrijven in een aantal topclusters. Consequentie daarvan is dat veel – op zich innovatieve en kansrijke - MKB-ondernemers onvoldoende toegang krijgen tot het instrumentarium van de BOM. In een recente sessie met MKB-ondernemers kwam dat nog eens nadrukkelijk naar voren. Dit beeld wordt versterkt door het gegeven dat het merendeel van aanvragen van bedrijven voor het ontwikkel- of innovatiefonds van de BOM wordt afgewezen. De BOM wordt gezien als ‘Bank of England’, ontoegankelijk voor het ‘gewone’ midden- en kleinbedrijf, ondanks dat dit de backbone is van de Brabantse economie. Anderzijds constateren wij dat in bestuursakkoord ‘Beweging in Brabant’ wordt aangekondigd dat sterker zal worden op het generieke MKB.

¹ Verwezen wordt naar ons binnenkort uitkomende advies over de toekomst van het innovatiebeleid (NxtSpts)

Onder verwijzing daarnaar adviseren wij de Provincie na te gaan hoe de toegankelijkheid voor het bredere MKB kan worden vergroot. Zulks ook in het kader van de tussentijdse evaluatie van de BOM-fondsen die dit jaar op de provinciale agenda staat.

c. BOM en de regio

Een goed samenspel tussen provincie en regio's (economic boards) is van vitaal belang voor de slagkracht van het regionaal-economisch beleid. Daarover is afgelopen veel ruis geweest. Er zijn inmiddels al wat verbeterlagen aangebracht, maar een meer structurele aanpak – met meer ruimte voor de regio's - is dringend gewenst. De Brabantse SER is positief verrast dat in het Meerjarenplan (par. 4.5) wordt aangekondigd dat door de BOM en de economic boards wordt gewerkt aan een meer structureel samenwerkingsmodel. Wij willen het belang daarvan voor een slagvaardig regionaal-economisch beleid onderstrepen. De Provincie wordt geadviseerd de totstandkoming van 'regiodeals' actief te bevorderen.

d. BOM en het werklocatiebeleid

In het Meerjarenplan wordt aangegeven dat de Brabantse Herstructureringsmaatschappij (BHB) vanaf 1 januari 2017 stopt met investeringen. Dit in het kader van een andere werkverdeling tussen Provincie en BOM. Onze vraag hierbij is wie nu probleemeigenaar wordt voor de herstructurering van bedrijventerreinen in Brabant. Dit blijft een urgent vraagstuk. Uit de laatste monitor voor werklocaties komt als zorgwekkend beeld naar voren dat een derde deel van de Brabantse bedrijventerreinen in slechte staat verkeert en dus kwetsbaar is. En dat terwijl 50% van de banen op bedrijventerreinen te vinden is.

In dit perspectief is SER Brabant sterk voorstander van een blijvende betrokkenheid van de BOM bij het werklocatiebeleid. Het initiatief in de regio Stedelijk Gebied Eindhoven, waar samen met de BOM een Regionaal Ontwikkelfonds (ROW) wordt opgezet, biedt mogelijk perspectief voor uitrol in Brabant. Dit fonds richt zich op fysieke (her)ontwikkelingsprojecten die leiden tot werkgelegenheid, innovatie & circulariteit, versterking van regionale ketens van toeleveranciers en versterking van bestaande en nieuwe clusters/ campussen/hotspots. Het fonds wordt, althans dat is het streven, gevuld door BOM en betrokken gemeenten. SER Brabant adviseert na te gaan hoe ook in de andere Brabantse regio's tot een dergelijke integrale aanpak kan worden gekomen. Wij zien dit ook als kans voor een meer toekomstbestendige aanpak gericht op voorkoming van nieuwe leegstand.

4. Advies

BrabantAdvies/SER Brabant adviseert het College van GS en Provinciale Staten positief over het Meerjarenplan BOM 2017-2020. Er ligt naar ons oordeel een smart plan met ambitieuze en afrekenbare doelstellingen die passen bij wat de komende jaren wordt gevraagd.

Voorts vragen wij na te gaan of, ook in langere termijnperspectief, een verbrede inzet van de BOM op een aantal genoemde terreinen kan worden aangebracht.

Januari 2017

Prof. Ir. Elphi Nelissen,
voorzitter

Drs. L.P. Dubbeldam,
secretaris